

Keijo Siekinen

Mielikuvia ja muistin temppuja

Perheeni oli jo asunut aiemmin hyvän tovin Kivistöllä vanhan Mäki-Matin talossa Ilmon perheen vuokralaisina ennen kuin muutimme sitten Puutarhakadulta, suurperheisten talolta, Tuohimutkaan Latvatielle. Rakentamisajalta minulla on jokunen väkeväkin mielikuva. Tiilikuormaa tuova kuorma-auto vajosi Runkotiellä Tuohisten talon tietämällä akseliaan myöten ja ukkoja alkoi häärätä auton ympärillä propsien ja muiden vänkäreiden kanssa, kunnes paikalle saatiin katerpillari, joka puski auton ylös. Näin haluan sen muistaa.

Latvatie 17:n rakennuspääruutukset, piirtänyt Veikko Lennes. Talo on puolttoistakerroksinen omakotitalo, "rintamamiestalo", jonka asuintilat rakentivat talon keskellä olevan muurin ympärille. Useimmat Tuohimutkaan ja Halssilaan 1940-luvun lopulla ja 1950-luvun lopulla rakennetuista taloista rakennettiin piirustusten mukaan, jotka eivät suuremmin poikenneet kuvassa olevista, vaikka talon laattoikin piirtää toinen arkkitehti tai rakennusmestari. Kaupungin rakennusvalvontaviraston arkisto.

Toinen kuva. Kun taloomme laitettiin kattotuoleja, ihmettelin timpurin hiukan horjuvaa askelta ja ääneen, kuten tapani oli. Timpuri sanoi juoneensa hiukan kuperkeikkalimpsaa. Vastaus oli mielestäni kovin pätevä ja hauska. Taisin kommentoida sitä nelivuotiaan miehekkäästi kiroilemalla, koska äitini keksi viedä minut tontin perälle kauemmaksi miehistä etsimään sisiliskoja tai jotakin. Äitini sanoi usein hävenneensä lapsensa ruokotonta kielenkäyttöä. No, vastavuoroisesti osasin sitten kunnan lapsen tavoin joskus murrosiässä hiukan hävetä äitiäni.

Isäni oli rakennusmies, raudoittaja. Kun hän oli tehnyt päivätyönsä, hän yleensä ja usein lähti iltaisin raudoittamaan omakotitalon pohjia. Äitini kävi öisin töissä Työn Voiman postituksessa Puistikadulla. Sisarukseni Anneli oli jo seitsemäntoista ja kävi töissä Leinon kenkäkaupassa, Unto oli neljäntoista ja tahkosi normaalilyseossa ja Kari, kolme vuotta minua vanhempi, oli aloittanut kansakoulun. Sain

pahnanpohjimmaisena viilettää melkoisen vapaasti. Ja kyllä viiletinkin, pitkin metsiä ja omia mielikuvia ja mielikuvitusmaailmoita.

Tuohimutka alkoi rakentua. Minulle se rakentui ihmisistä. Oli Miettiset ja Miettisen sisarukset, tuli Kytönen, Leppäset, Lahtiset, Lehkoset, Suomiset, Äijöt, Lytsyt, Elloset... Aika oli hidas ja nopea. Lauantaisin käytiin ensin Hakalan saunassa ja kun Järvisen sauna valmistui Vaajakoskentien varteen Runkotien liki, ruvettiin käymään siellä aina 60-luvun puoleen väliin, kunnes pihaamme rakennettiin oma sauna. Jotakin tuolloin katkesi: yhteisöllisyyttä, ukkojen turinoita... Ei ollut luukkua, jolta sai hakea punaisen limpsan. Jotakin tuli tilalle: sai kinastella isän kanssa siitä, kuinka kertalämmitteinen kiuas oikeaoppisesti lämmitetään. Aina se oli väärin lämmitetty, jos sen itse teki. Tuli sekin sitten ajallaan korjattua. Isä-Eino oli jo yhden aivoinfarktin saanut ja pönttöuuni oli tullut tiensä päähän. Hankittiin kertalämmitteinen Aito-kiuas ja minut komennettiin se paikalle laittamaan. Sen tein ja saunan lämmitin. Ja ukon kanssa siitä neitsytkylpyyn. Isällä oli järki tallella ja se oli sietämättömän terävä ollut aina, mutta puhepuoli oli tuolloin hakusassa. Isä istui lauteille ja rupesi katselemaan lämpömittaria. Sitä ei ollut, koskapa olin sen piruuttani ottanut seinältä pois. Sitten alkoi marmatus ja moite: on kylmää, on kelvoton peli... Aukaisin kiukaan kannen — siitäkin äijä marmatti, kun ei näkynyt edes räppänää — ja heittelin muina miehinä vettä kiukaalle tasaisen pirulliseen tahtiin, enkä ollut muka moksiskaan. Rupesi tulemaan lämmintä ja rupesi tulemaan kuumaa ja eikä kun aikamiespoika vallan lapsena ja heittää lisää, kunnes isä: Anna olla, riittää! Siihen oli lysti ihmetellä: Niin lämpökö riittää?

Vaan takaisin aikaan, kun Aittorinne oli metsää ja kalliota, jonka läpi kulki pääsi Kivistölle, Mäki-Matin kauppaan ja Ilmon Aunen tykö. Aune oli merkillisen lämmin ihminen. Riemullisen ihana pilke silmissä. Kun kävin Aunea kerran Puistokadulla tapaamassa, olisiko ollut 90-vuotispäivät, hän aukaisi oven ja oli kuin olisi 50-luvun puolelle pujahtanut. Sama lämmin hymy, sama ihana pilke. Taisi olla jotakin pientä vispilänkauppaa naapurin leskimiehen kanssa. Siitä en ole varma, mutta piirakat olivat makoisat ja siitä olen varma.

Aittorinteen metsässä törmäsin silloin poikasena kerran aivan lumoavaan ihmiseen. Pieni, hyvin pieni, iätön mummo, joka keräsi polttorankoja. Ajattelin, ettei se ole ihminen ollenkaan ja niinpä sitten seurasin häntä kotiin asti ja sisälle. Mökki oli Kiviston työväentalon kaupungin puoleisella kallionkumpareella melkein vastapäätä vanhaa Mäki-Mattia. Oli se siinä ollut aiemminkin, mutta ei niin väkevästi kuin

tuolloin. Mökki oli pieni, hyvin siisti. Hellassa ei ollut suuluukkua, vaan irrallinen pelti. Pellin välistä tuli lepatti taianomaisesti. Mummo tarjosi pullaa, joka maistui aivan erilaiselta kuin muut pullat. Tulin sitten käymään siellä aika usein enkä vain pullan takia, vaan sen merkillisen lumon, joka siinä mökissä ja mummossa oli. Vein joskus niitä polttorankojakin. Kuka hän oli? Olin antanut hänelle oman nimen, metsämummo. Se riitti minulle tuolloin. Jälkeenpäin olen sotkenut hänet Myöhäsen mummoon, joka asui Runkotiellä ja piti tarvittaessa meille kuria, jos olimme omenavarkaissa liian äänekkäitä. Ja myöhemminkin, kun murrosikäisinä riehastelimme iltamyöhäsellä ja saatoimme jopa teeskennellä olevamme rehvakkaasti päissämme, jotta tekisimme tyttöihin miehekkään vaikutuksen - pelkkää ujouttamme ja lapsekkuuttamme. Mummo komensi meidät riviin ja piti ojennuspuheen ja se riitti.

Oliko tuo aika, jonka Tuohimutkassa elin, jotenkin erityisen auvoista? Ei ollut. Moni-ilmeistä, ihmisen näkoista se kyllä oli. Sodasta selvinneitä ja sotaan sortuneita miehiä. Työn alle uupuneita naisia, uljaita naisia, lämpoa ja välittämistä, perhehelvetejä ja väkivaltaa, selviytymistarinoita, tuhoon tuomittuja tarinoita, lujaa yhteisöllisyyttä. Mutta ihmistarinoita kaikki.

